

Zápis z jednání PS pro zpracování speciálních dokumentů dne 4. 12. 2014

Pracovní skupina pro zpracování speciálních dokumentů obnovila svoji činnost v souvislosti s přechodem na nová pravidla bibliografického popisu RDA (Resource Description and Access). Hlavním předmětem jejího jednání bylo schválení minimálního a doporučeného záznamu RDA/MARC 21 pro speciální monografické zdroje pro souborný katalog ČR a schválení některých národních interpretací RDA pro speciální zdroje v české katalogizační praxi.

1. Schválení Minimálního záznamu RDA/MARC 21 pro speciální monografické zdroje

Členové pracovní skupiny byli seznámeni se změnami v údajích minimálního záznamu vyvolanými novými pravidly RDA. Nejdůležitější změnou je zrušení pole 245\$h (Obecné označení druhu dokumentu) a jeho nahrazení novou kategorizací dokumentů uváděnou v polích 336 (Typ obsahu) a 338 (Typ nosiče). Součástí Minimálního záznamu zůstávají unifikované názvy hudebních děl, které byly pro souborný katalog stanoveny jako povinný údaj již v r. 1999. Pro zvukové záznamy bylo členy pracovní skupiny schváleno zapisovat v poli 024 (Jiná standardní čísla) čárové kódy jako jednoznačnou identifikaci dokumentu pro potřeby Virtuální národní fonotéky a v souvislosti s Virtuální národní fonotékou byla též zdůrazněna potřeba zapisovat matriční číslo gramofonových desek (bývá vryto přímo do materiálu každé strany desky). Pravidla RDA kladou důraz na autorizované selekční údaje, proto pole Minimálního záznamu obsahující autorizovaný selekční údaj musí obsahovat číslo autorit v podpoli \$7.

2. Schválení Doporučené úrovně záznamu pro speciální monografické zdroje

Doporučená úroveň záznamu vychází z doporučené úrovně záznamu pro textové monografické zdroje. Do doporučeného záznamu **speciálních zdrojů** byly zahrnuty i unifikované názvy pro jiná než hudební díla. Dále bylo členy pracovní skupiny – sekce pro kartografické dokumenty schváleno uvádět v rámci doporučené úrovně záznamu rozměr kartografických zdrojů v poli 300\$c. Bude vypracována a vystavena podrobná instrukce k vyplňování tohoto údaje.

3. Rozsah (pole 300\$a) je povinný údaj v rámci minimálního záznamu pro všechny typy zdrojů. Udává počet a typ jednotek a/nebo podjednotek tvořících zdroj. Podle RDA se typ jednotky rozsahu přebírá ze seznamu termínů pro Typ nosiče, ale alternativní pravidlo 3.4.1.3 umožňuje použít jako typ jednotky rozsahu obvyklou terminologii.

Pracovní skupina schválila národní interpretaci: Při popisu **elektronických zdrojů, videozáznamů a zvukových záznamů** se jako typ jednotky rozsahu použije obvyklá terminologie, např. CD-ROM, DVD-ROM, disketa, USB flash disk, DVD video, Blu-ray Disc, DVD audio, DualDisc, CD audio, gramofonová deska aj. Pokud obvyklá terminologie neexistuje, použije se termín ze seznamu termínů pro Typ nosiče (videokazeta, audiokazeta aj.). Výrazy typu CD-ROM, DVD-ROM, CD audio atd. se vždy použijí v jednotném čísle, např. 2 CD-ROM, 4 CD audio.

4. Prameny popisu

Na jednání pracovní skupiny nebyla dořešena národní interpretace týkající se preferovaného pramene popisu u elektronických zdrojů na fyzických nosičích (CD-ROM, DVD-ROM), které obsahují **obrazy** jedné nebo více stran, listů nebo karet, např. text v PDF, fotografie v JPG. V RDA (pravidlo 2.2.2.2) je uvedena alternativa použít jako preferovaný pramen popisu **okem čitelný štítek** (label) s názvem za podmínky, že štítek je trvale vytištěný na zdroji nebo trvale k němu

přípevněný. Odsouhlasení alternativního pravidla jako národní interpretace bude možné až po další analýze RDA týkající se preferovaných pramenů popisu u ostatních elektronických zdrojů na fyzických nosičích. Elektronické hlasování členů pracovní skupiny – sekce pro elektronické zdroje proběhne do poloviny ledna 2015.

Výsledky hlasování.

5. Přehrávací doba

Podle RDA, pravidlo 7.22.1.3 se přehrávací doba zapisuje v té formě, v jaké je uvedena na zdroji, např. (59:15) nebo 59 min., 15 sek. Při zápisu časového údaje pravidlo 7.22.1.3 odkazuje na použití zkratk z přílohy B.5.3 RDA. **Toto pravidlo ruší původní českou interpretaci** zápisu přehrávací doby z r. 1999, kdy byla Pracovní skupinou pro zpracování neknižních dokumentů a hudebnin přijata modifikace zápisu přehrávací doby vždy do formy (MM:SS), i když na dokumentu byla uvedena v jiné podobě.

6. Kartografické zdroje – zápis výrazu „Měřítko“

Byl vznesen dotaz: zda se bude podle RDA (pravidlo 7.25.3 až 7.25.4) při zápisu měřítka v poli 255\$a uvádět před symbolickým zlomkem i nadále výraz „Měřítko“. Na jednání pracovní skupiny bylo dohodnuto, že bude provedena analýza a pokud se jedná o alternativní pravidlo nebo volitelný údaj, bude předložen pracovní skupině – sekce pro kartografické dokumenty k odsouhlasení do poloviny ledna 2015. Následně bylo zjištěno, že se dotaz pouze opíral o skutečnost, že se tento výraz nevyskytuje v příkladech RDA, nikde ale v pravidlech není specifikováno, že se nemá tento výraz uvádět. Nejedná se tedy o národní interpretaci RDA a zápis výrazu „Měřítko“ před symbolickým zlomkem se bude zapisovat v poli 255\$a i nadále.

7. Unifikované názvy hudebních děl

Podle RDA dochází ke změně zápisu záhlaví Autor/Název: pokud popisovaný zdroj obsahuje více děl, pro každé dílo se použije pole 700, kam se zapíše jméno autora a unifikovaný název díla.

8. Informace o dalších nových polích pro speciální dokumenty

Členové pracovní skupiny byli stručně informováni o dalších nových polích doplněných ve formátu MARC 21 – pole 344 (Zvukové charakteristiky), 347 (Charakteristiky digitálního souboru), 382 (Obsazení hudebního díla), 383 (Číselné označení hudebního díla) a 384 (Tónina).

9. Pracovní skupiny pro zpracování speciálních dokumentů a její další působnost

Pracovní skupina má v současné době 58 členů, tematicky je rozdělena do čtyř sekcí a pro následujícím období její činnosti byly pro jednotlivé sekce pověřeny tyto vedoucí: **kartografické dokumenty** – Ing. Ivana Andresová, **hudebniny a zvukové záznamy** – Mgr. Hana Borková, **elektronické zdroje a vizuální dokumenty** (videozáznamy, filmy, grafika, objekt) – PhDr. Ludmila Benešová. Kontaktní adresy viz <http://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/pracovni-skupiny/adrspec>.

10. RDA - školení školitelů

Proběhne školení školitelů RDA ve dnech 20.-22. ledna 2015. Bude určeno pro členy Pracovní skupiny pro jmenné zpracování knih – školitele, aby získali kromě jmenné katalogizace i obecný přehled a průnikové informace se souvisejícím zpracováním (některá záhlaví/autority jsou společná pro jmenné i

věcné zpracování, pole 336-338 se zase prolínají se speciály, apod.). Specializovaná školení pro jmenné autority, pro věcný popis i pro speciální dokumenty proběhne během února a března 2015.

Zapsala: L. Benešová